

მარიამ მარჯანიშვილი

გიორგი ყიფიანი - მირონცხეაული პოეტი

სამშობლოსათვის სიტყვითა და კალმით მსახურება რჩეულთა ხვედრია, რომელიც თავისთავად დიდი მისიაა ეპოქისა და ისტორიის წინაშე.

ეს მისია იკისრა უცხოეთის ცის ქვეშ მოღვაწე ემიგრანტმა გიორგი ყიფიანმა.

ცნობილია, რომ სამშობლოს ნატვრა უცებ არ წარმოიშვება უცხოეთში ახლად ჩასული ემიგრანტისათვის, რადგან მას თავდაპირველად ჯერ კიდევ შთაბეჭდილება იპყრობს და სამშობლოზე ფიქრისათვის არა სცალია. გარდა ამისა, სამშობლოს ნატვრის აღნიშვნის დაგვიანება იმასაც მიეწერება, რომ თითოეული გრძნობის ფერმეტაცია სადღაც ქვეცნობიერებისა და არაცნობიერების სფეროში სრულიად შეუმჩნეველად მიმდინარეობს. მისი ვითარება ჩვენს თვალთაგან იმდრომდეა დამალული, სანამ ევოლუცია არ დასრულდება. მას მხოლოდ მაშინ ვგრძნობთ, როცა იგი სრულიად დამთავრებული და ჩამოყალიბებულია. იგი უცებ იფეთქებს და დაეფუღება ცნობიერებას.

ამ აზრის კონსტატაციაა გიორგი ყიფიანის ლექსი „ქუთაისი“, რომელიც პოეტმა გასული საუკუნის 60-იან წლებში დაწერა:

“მე დამავიწყდა მზით ნათელი ჩემი ქვეყანა,
ბურთის ბრუნება წყლის ტალღებზე გულის თამაში,
ამაყი მთები, თეთრი ცხვრები და მწვანე ყანა,
ყვავილთა ბაღში თმა ხუჭუჭა პატარა ბავში.
მე დამავიწყდა ქუთაისის ცელქი მისი,
ბაგრატიონის ტაძარიდან განცხრომით ხედვა,
რიყის ქუჩები ყვავილების ჯარით ავსილი,
და თოფურძის ჩქერებიდან რიონის ღელვა“.

გიორგი ყიფიანმა უცხოეთში მთელი თავისი ცხოვრება და მოღვაწეობა მთლიანად ქართული კულტურის სამსახურს უძღვნა. ემიგრაციაში იგი მირონცხეებულ პოეტად იყო მიჩნეული, სიტყვის უდავო ხელოვნად და აზრის უებრო გამომთქმელად:

“მე დამავიწყდა სასწავლებლის თეთრი კედლები,
დიდი ოცხელი გულმოდგინე მშობლიურ ხმაზე,
წულიესკირი, ჯაფარიძე და სხვა რამდენი,
მუდმივი ფიქრით თავდახრილი სიმონ ხუნდაძე“.

არ შევცდებით, თუ ვიტყვით, რომ გიორგი ყიფიანის მთელი შემოქმედება სამშობლოდან მოწყვეტით განცდილი უდიდესი და დაუსრულებელი ტანჯვის გამოხატულებაა:

“მე დამავიწყდა მოწამეთა წმინდანის გზებით,
მატარებელი თავს რომ უხვევს დაგრეხილ კლდეებს,

შემდეგ გელათი ხელოვნების ძველი ხელადით,
 აშხურებს მირონს წყალწითელა სისხლიან რიონს.
 ვინ შემითვისოს...! ვინ მიმიღოს, ვინ მანუგეშოს...!
 პარიზის ქუჩებს ფეხით ვთელავ ყვითელი მკვდარი,
 სადა ჰყავს დედა ქარში დამწვარ გაყინულ ნეშოს,
 სიცოცხლის სხივებს ერეკება ცივი ზამთარი.“

გკითხულობთ ამ სტრიქონებს და ჩვენს თვალწინ იხატება გასული საუკუნის 20-იანი წლების ქუთაისის იერ-სახე, მისი სახელოვანი მოღვაწეებით, თვალწარმტაცი ბუნების სურათებითა და ისტორიული ძეგლებით. ეს ისე ცხადად, ნათლად, რეალურად და დეტალური შტრიხებითაა ასახული, რომ მკითხველი უნებურად მის გრძნობათა და მოგონებათა თანამდევ ხდება.

ლექსის (“ქუთაისი“) ფინალში კი პოეტის მთელი ცხოვრებისა და მოღვაწეობის, სიღუჭირისა და უსამშობლოდ დაკარგული კაცის ფიქრების მძაფრი გამოხატულებაა გამოკვეთილი:

“და სადღაც მთვრალი სენის პირზე გამეღვიძება,
 ქალი მეძავი რკინის თმებით დედობას მიჩენს,
 ნიჩბებს არხევენ ცეცხლიანი ქვეყნის ტალღები
 ცივი ბრალდებით, მივაბიჯებ გადაჭრილ მუხლებს.
 მე და ისინი შორი-შორს ვართ, როგორც უცხოვნის,
 დღიური ბრძოლით დრო მაძულებს ბედის ძიებას,
 ყველასთვის უცნობს თვითმკვლელობაც მეპატიება“.

ერთი შეხედვით, ასეთი დიდი სასოწარკვეთა და უცხოებაში გატარებული სიობლე სულის შემძვრელად გესახება იმ კაცისგან, რომელსაც ჟურნალ „ბედი ქართლისაში“ დაბეჭდილ ამ ლექსის გარდა უკვე გამოცემული ჰქონდა მრავალი კრებული.

გიორგი ყიფიანი დაიბადა 1910 წელს ქუთაისში. მას ახლობლები ტუხიას ეძახდნენ. მის დედ-მამას გიორგის გარდა ორი ქალიშვილი და ერთი უმცროსი ვაჟი ჰყავდა. იგი სრულიად ახალგაზრდა ჩაება ეროვნულ მოძრაობაში და ქაქუცა ჩოლოყაშვილის მეთაურობით 1924 წლის აჯანყებაში მონაწილეობისათვის ჯერ კიდევ 15 წლის ყმაწვილი იძულებული გახდა სამშობლოდან გადახვეწილიყო.

ქუთაისში იგი თავად-აზნაურთა გიმნაზიაში სწავლობდა, რომლის დირექტორი გახლდათ იოსებ ოცხელი. სწორედ პარიზში ჩასული ჭაბუკი ამ გიმნაზიის კურსდამთავრებულ ვიკტორ ნოზაძეს მიეკედლა. მათთან ერთად იყვნენ ისიდორე მანუკავა და ედუარდ პაპავა, რომლებიც პარიზში გამომავალ ჟურნალ “კავკასიონში“ მოღვაწეობდნენ როგორც გამომცემლები. 1930 წლიდან გიორგი ყიფიანი მის პირველ ლექსებს სწორედ ჟურნალ “კავკასიონის“ ფურცლებზე ბეჭდავდა.

ომის შემდეგ კი პოეტის ლექსები თითქმის ყველა ემიგრანტულ პერიოდულ გამოცემაში ინტენსიურად ქვეყნდებოდა.

1935 წელს გიორგი ყიფიანის პირველი კრებული პარიზში ცნობილმა ქუთაისელმა გამომცემელმა დავით ხელაძემ გამოცა, ხოლო მეორე – “რჩეულ შაირთა კრებული“, რომლის წინასიტყვაობა გრიგოლ რობაქიძემ

ჟენევიდან გამოგზავნა, 1951 წელს დაიბეჭდა. პოეტის ორი კრებული კი – “ლექსები 1930-1965“ და “პოეზიისა და სიცოცხლის ვაზი“ 1973 წელს ვიკტორ ნოზაძის რედაქტორობით გამოვიდა.

ამ კრებულებმა გიორგი ყიფიანს ქართულ ემიგრანტულ წრეებში კიდევ ერთხელ დიდი აღიარება და სახელი მოუტანა.

“შეინდე ფიქრი უცხოეთო – უცხო მწერლისა,
ო, უკვდავებავ, შენ იცოდე, – არ გეტმანები;
მე ნაწილი ვარ საქართველოს ბედისწერისა
და რუსთაველის ფეხთამტვერის მეათასედი.“

ასეთი მოკრძალება და თავმდაბლობა პოეტს ხელს არ უშლის დაუნდობელი იყოს კრიტიკოსების მიმართ, ვისაც არ აქვს პოეზიის სიყვარულის ნიჭი. სწორედ ნამდვილი პოეტის ღირსების გრძობას უძღვნა გიორგი ყიფიანმა 5-სტრიქონიანი ლექსი-გაფრთხილება “პოეტი და კრიტიკოსი“:

“კრიტიკოსმა დაიწუნა ლექსი,
მას ასე ესმის, მე კი ვიტყვი:
ნუ შეაწუხებთ პოეტს და მწერალს.“

საერთოდ, “ფორმის ოსტატობით, პოეტურ სახეთა სიახლე-ორიგინალობითა და თემატიკური მრავალფეროვნებით გიორგი ყიფიანი რაიმე შეღავათს არ ითხოვს იმის გამო, რომ იგი უცხოეთში მოღვაწეობდა.

მისი პოეზია მხოლოდ ემიგრანტული ქართული პოეზიის კუთვნილებად არ უნდა მივიჩნიოთ, – აღნიშნავდა გაზეთ “ივერიის“ რედაქტორი მიხეილ ქავთარაძე: “პოეტი ყიფიანი უეცარი აფეთქება არ ყოფილა... ჩვენს წინაშე ძლიერი და ორიგინალური ხელოვანია. გიორგი ყიფიანი მართო ემიგრაციის პოეტი აღარ არის. მას ქართულ პოეზიაში თავისი ადგილი აქვს და არა როგორც რიგით საშუალო პოეტს, არამედ როგორც განსაკუთრებულ “მოვლენას“...

თუ ვ. ნოზაძის ღვაწლი ემიგრაციის წვლილია ქართულ მეცნიერებაში, ყიფიანიც ჩვენი წვლილია ქართულ პოეზიაში“ (გაზ. “ივერია“, 1979, გვ.15).

ასევე ყურადსაღებია გიორგი ყიფიანის შემოქმედებაზე გრიგოლ რობაქიძის წინასიტყვაობა პოეტის მეორე კრებულზე “შაირები გიორგი ყიფიანისა“, რომელიც მან 1951 წელს ჟენევაში დაწერა: “თითქმის ყოველი შაირი გიორგი ყიფიანის ამოძრავებულთა ტკივილით სამშობლოს მოწყვეტილისა. ავტორი დაშორებია მშობელ მიწას ყმაწვილობისას. ეს კიდევ უფრო ამძაფრებს მის ტკივილს და თანაც: კიდევ უფრო აღრმავებს მის სიყვარულს სამშობლოსადმი. კითხულობ მის შაირებს და გგონია: თითქოს იგი “აქედან“ წვდებოდეს მშობელ წიაღს “იქ“, რომ შეავსოს გენება მადლით სავსე ნაყოფთა დედულისა და მამულის“ (პარიზი, 1951).

გიორგი ყიფიანის მიძღვნილი ხასიათის ლექსებიდან გამოირჩევა ილია ჭავჭავაძისადმი დაწერილი ლექსი, სადაც ერის მესაჭის ტრაგიკული აღსასრულის ახლებური პოეტური განცდაა წარმოდგენილი:

“თავზე დაგვენგრა დიდების დილა,
ლევა ღრუბლები აქსოვს არშისას,

ბაზალეთის ტბას ცრემლებში სძინავს
ოქროს აკვანშიც ქარიშხალია.“

უცხოეთში გარდაცვლილი დიდი ქართველი მეცნიერის მიხაკო
წერეთლის ხსოვნას პოეტი უკვდავყოფს ლექსში “მისი მზე“:

“...მისი მზე – ჩვენი მზე – ჩვენ გვიმზერს,
ერთია – ღმერთია წმინდანი.
უფალო... შეინდე, შეინდე,
საფლავში უმზეოდ მძინარი“.

1964 წელს აქვს დაწერილი პოეტს ლექსი „ვიკტორ ნოზაძეს“,
რომელშიც იგი აფასებს ტიტანურ შრომას შემოქმედების ზენიტში მყოფ
უცხოეთში მოღვაწე დიდი ქართველი მეცნიერ-რუსთველოლოგისას:

“შენი ამ ქვეყნად შენ არ გქონია,
შენი ყოველი ქართულს მიეცი, –
დარჩები დროსთან განუყოფელი,
ვით რუსთაველის უკვდავი ლექსი“...

თავის ბავშვობის მეგობარსა და თანამოკალმეს, გიორგი გამყრელიძის
ხსოვნას უძღვნა გიორგი ყიფიანმა პოეტური სტრიქონები:

“უკვე დამაჭრდა გულში ტკივილი
ცრემლებმა უნდა შესვას ზედაში
ნუთუ განშორდი შაირთა შრიალს,
რომ მიმალულხარ მაღალ ზენაში...
...პოეტო ძმაო, გუგულის გულო.
ხმა უწყინარო პოეტთა შორის,
ისე წახვედი, ისე დამშორდი“

(ჟურნ. “კავკასიონი“, 1981: 42).

1975 წელს ფრანგულ ენაზე გამოქვეყნდა გიორგი ყიფიანის ლექსების
წიგნი – *In Poete georgien a Paris* “ერთი ქართველი პოეტი პარიზში“, რომელმაც
ფრანგული პოეზიის მოყვარულთა დიდი მოწონება დაიმსახურა.

ლექსები ფრანგულად თარგმნეს ნოე ჟორდანიას უფროსმა შვილმა
ასმათ ფადავამ, ეროვნულ-დემოკრატიკა ლევან ზურაბიშვილმა და პოეტის
მეორე ცოლმა ირინე დათაშვილმა.

1979 წელს გამოვიდა პოეტის რიგით მეექვსე ლექსთა კრებული
„ირინე და გიორგი ყიფიანი, საზიარო პოეზია“... წიგნი ეძღვნება ვიკტორ
ნოზაძის ხსოვნას. მასში შესულია: “71 ქართული და 6 ფრანგული ლექსი
გიორგი ყიფიანის და 5 ფრანგული პოემა ირინე დათაშვილი-ყიფიანისა.
გარდა ლექსებისა, “წიგნში მოთავსებულია 16 ფოტოსურათი, 1 ნახატი,
16 წერილის ფოტოასლი, 1 ლექსის ავტორისეული ფაქსიმილე და კიდევ
16 წერილი“ (გ. შარაძე, 1991: 282).

გიორგი ყიფიანი იყო მაღალი, წარმოსადეგი, ლამაზი ვაჟკაცი,
რომელმაც პირველ ცოლად შეირთო კორსიკის სილამაზის დედოფლად
აღიარებული ფრანგი ქალი. მას პირველი ქორწინებიდან დარჩა ვაჟიშვილი
გივი ყიფიანი. იგი მამამ აღსაზრდელად თავისთან დაიტოვა.

მეორედ გიორგი ყიფიანი დაქორწინდა ირინე დათაშვილზე,
რომელთანაც მას პოეზიის სიყვარული აკავშირებდა.

გიორგი ყიფიანი სიკვდილის წინ შეიღწა 1947 წელს დაწერილი ლექსი ანდერძად დაუტოვა:

“თუ ჩემ სიცოცხლეს, დარღზე ანაგებს,
ელის სამარე უცხო მხარეში,
ასე უამბე მეგობარ ფრანგებს
დროთა იდუმალ სიმწუხარეში.
შენ მამა გყავდა მზე-დაკარგული,
მხოლოდ სიყვარულს ეძებდა ქვეყნად,
შემოაღამდა უცხო მხარეში,
როგორც ფოთოლი წაიღო სეტყვამ“...

გიორგი ყიფიანი ბოლო დროს ძალზე დასნეულებულა. სამშობლო-დაკარგული ადამიანის სევდა-ნოსტალგია – აი, რა ერქვა იმ ავადმყოფობას, რომელიც გახდა მისი სიკვდილის მიზეზი.

“უსიყვარულოდ ის გარდიცვალა,
დედის ბარათი ჩაჰყვა უბეში,
უცხო ბინაში დიდხანს იცადა,
მისთვის სამშობლო იყო ნუგეში“.

პოეტი 1965 წელს გარდაიცვალა ისე, რომ ვერ ეღიბა მშობლიური ადგილების ნახვას. დასაფლავების დღეს გამოვიდა მისი რედაქტორობით შედგენილი ჟურნალ “კავკასიონის“ XXI ნომერი, რომელმაც პოეტი ჭირისუფლებთან ერთად მიაცილა ლევილის ქართველთა სასაფლაომდე.

ქართველთა ამ სამუდამო სასუფეველს შეემატა უცხოეთში გარდაცვლილი ქართველის კიდევ ერთი საფლავი, რომლის ქვაზეც გამოსახულია გრაგნილი კალმითა და წარწერით “ლე პოეტე“.

damowmebuli literatura da wyaroebi

a. nikoleiSvili, 2006 _ a. nikoleiSvili, qarTuli emigrantuli mwerloba, quTaisi, 2006.

g. SaraZe, 1991 _ g. SaraZe, ucxoeTis cis qveS, t. I, Tb., 1991.

გაზ. **"iveria", 1979** _ gazeTi "iveria", #22, 1979.

ჟურნ. **"kavkasioni", 1981** _ JurnalI "kavkasioni", t. XX, parizi, 1981.

MARIAM MARJANISHVILI**GIORGI KIPIANI - A RESTORED POET**

Serving one's homeland with the word and pen is the choice of the chosen ones, which is a great mission to the epoch and history.

This mission was undertaken by immigrant Giorgi Kipiani, who works under the ocean of foreign origin.

The greatest thirst for the homeland is the voiced "Kutaisi" poem written in the 60s of the last century.

Giorgi Kipiani devoted all his life and work to serving the Georgian culture abroad. In emigration, he was considered a poet. The undisputed art of speech and the thoughtless expression of thought.

Giorgi Kipiani was born in 1910 in Kutaisi. His relatives called him Tukia.

He was completely new to the national movement and, after participating in the uprising in 1924 led by Kakutsa Cholokashvili, the 15-year-old boy was forced to move from the homeland.

In Kutaisi, he studied at the gymnasium and, on arrival in Paris, the young man was attached to the graduate of this gymnasium Viktor Nozadze. Among them were Isidore Manzkabava and Eduard Papava, who were working in Paris magazine "Caucasus" as publishers. In 1930, Giorgi Kipiani published his first poems on the pages of the magazine "Caucasus".

In 1935, Giorgi Kipiani's first collection was published in Paris by famous Kutaisi publisher David Kheladze and the second "ChariqSharaThere", whose foreword was sent from Geneva by Grigol Robakidze, was published in 1951.

The poet's two collections "Poems 1930-1965" and "Poetry and Life Vine" - were published in 1973 by Victor Nozadze.

In 1975, the French poet "In Poete Georgien a Paris" was published in the French language by "One of the Georgian Poets in Paris", which was greatly appreciated by French poetry lovers.

Giorgi Kipiani was very sick. Homeland - The lost man's sadness - nostalgia - that was the name of the disease that had caused his death.

The poet died in 1965 so that he could not see his native places. On the day of his cremation, the XXI issue of the magazine "Caucasus" was published. The poorest of the poor poets left the Georgian cemetery of Levi. His grave was added to the graves of other deceased Georgians. His sculpture has an inscription "le poete".